

Despre calitatea revistelor științifice românești (On the quality of Romanian scientific journals)

BOGDAN DUMITRESCU

Facultatea de Automatică și Calculatoare, Universitatea “Politehnica” din București, Spl. Independenței, nr. 313, 060042 București, România

In this paper we study the quality of the ISI indexed Romanian scientific journals through the percentage of self-citations, which is the percentage of citations in articles from a journal that refer to articles published in the same journal. In general, and also for specific countries like Germany and China, this percentage is small (e.g. below 20%) for a large number of journals. For Romania, the situation is reversed: the majority of journals have a high self-citation rate. This leads us to infer that many Romanian journals have low quality and they actually circulate in an almost closed community. We also discuss possible means to increase the quality and visibility of Romanian journals and answer, mostly in the negative, the question if the state should specifically support scientific journals.

1. Introducere și metodologie

În mediul academic din țară se discută cu destulă apăsare despre importanța publicării de articole în revistele științifice românești. Pe de o parte, criteriile actuale de promovare adoptate de CNATDCU elimină aproape complet din calcul revistele românești, luând în considerare exclusiv calitatea reflectată de indicatori bibliometrici, indiferent de locul unde este publicată o revistă. Pe de altă parte, numeroase voci afirmă necesitatea de a sprijini revistele românești, cu argumentul că ele reflectă eforturile unor comunități științifice de a întreține cercetarea locală și de a o face cunoscută în medii cât mai largi. Dezbateră are o componentă strategică rece – cum facem un viitor mai bun pentru cercetarea românească? publicând la noi sau în străinătate? – și una emoțională, în care apar, de exemplu, argumente legate de patriotism.

Voi încerca în acest articol să contribui la dezbateră, printr-o analiză a calității revistelor românești, care să releve în ce măsură contează ele acum pe piața științifică națională și internațională.

În acest scop, voi face o paralelă între două grupuri de reviste. De o parte vor sta revistele românești indexate ISI, pentru ele având datele bibliometrice necesare analizei. De cealaltă parte va fi un grup format ad hoc din reviste de prelucrarea semnalelor. Am făcut această alegere pentru că domeniul prelucrării semnalelor îmi este foarte familiar și pentru că, cu o selecție restrânsă de reviste, se pot ilustra toate trăsăturile importante, atât în bine, cât și în rău; chiar dacă cititorul nu cunoaște

aceste reviste, sper că va înțelege repede care este “personalitatea” lor. De asemenea, pentru a compara trăsături regionale, voi folosi date prezentate în alte articole pentru reviste publicate în Germania, Franța [1] sau China [2].

Revistele românești ISI au fost luate din statisticile CNCSIS din 2011 [3] și direct de la sursă, din Journal Citation Reports (JCR) 2010, accesibil la isiknowledge.com (JCR este un raport anual, conținând mai mulți indicatori bibliometrici construiți pe baza citărilor articolelor). Lista revistelor românești din JCR 2010 este prezentată în Tabelul 1. Selecția de reviste din prelucrarea semnalelor se găsește în Tabelul 2. Conținutul tabelelor va fi discutat mai târziu, pe măsură ce vom avansa cu discuția.

Pentru analiză, voi folosi doar indicatori foarte simpli, deoarece sunt suficienți pentru a trage concluzii relevante. Pentru o revistă X , acești indicatori sunt:

- factorul de impact (FI), definit standard ca raportul dintre numărul de citări în anul curent la articole apărute în X , în precedenții doi ani și numărul total de articole apărute în X , în precedenții doi ani;
- procentajul de autocitări (PAC), adică procentul din articolele care citează X luate în considerare în FI, care au apărut chiar în X ;
- factorul de impact fără autocitări (FIA), definit ca FI, dar luând în considerare doar citările în alte reviste; se observă imediat că $FIA = FI \cdot (1 - PAC/100)$.

Pentru revistele românești și cele din prelucrarea semnalelor, anul de referință pentru calculul indicatorilor este 2010. În celelalte cazuri, el va fi precizat explicit.

2. Prima dilemă: a fi sau a nu fi indexat

Sfântul Graal al revistelor, românești și nu numai, pare în acest moment indexarea. Statisticile CNCSIS [3] ne arată că există 58 de reviste românești de categorie A, adică indexate ISI. În categoria B+, adică indexate într-o bază de date internațională (BDI), sunt alte 388. Categoria B cuprinde 30 de reviste, neindexate, dar cu site și apariție regulată.

O căutare directă pe isiknowledge.com spune că există 52 de reviste cu adresă din România pentru care ISI publică statistici în 2010. Diferențele față de lista CNCSIS sunt datorate necesității unei vechimi de minim 2 ani în ISI pentru a se putea calcula indicatori bibliometrici. În plus, am găsit cel puțin o revistă ISI care nu e pe lista CNCSIS, anume *Metalurgia International*, de care va veni vorba și mai departe.

Sunt multe 58 de reviste ISI pentru România? Sunt puține? Spre comparație cu țări apropiate, Bulgaria are 10 reviste, Ungaria 37, iar Polonia 130. Putem, deci, zice că, raportând la mărimea țării, numărul de reviste e rezonabil.

Deși există reviste veterane, indexate ISI din 1964 (*Revue Roumaine de Chimie*), 1976 (*Revista de Chimie*) sau 1981 (*Journal of Operator Theory*), majoritatea revistelor românești sunt indexate de puțină vreme. Mai precis, 47 din cele 58 au primul număr indexat în anul 2007 sau mai târziu [3]. Această dinamică, numărul mare de reviste B+, precum și semne din comunitatea academică românească, sugerează că mișcarea națională de indexare este în plin avânt și că numărul de reviste indexate va crește și în anii următori.

Merită investiția în acest efort administrativ care este indexarea? (Reamintesc că indexarea nu presupune o evaluare calitativă explicită a revistelor, ci doar verificarea unor criterii tehnice privind regularitatea apariției, procesul de recenzie, distribuția și potențialii cititori.) Aduce ea beneficii imediate sau pe termen lung?

Beneficiul trivial este publicarea de articole ISI în revista locală, de către cercetători sau cadre didactice, ale căror rezultate nu permit publicarea în reviste mai bune, în scopul îmbunătățirii artificiale a propriului dosar de lucrări. Să dăm însă credit echipelor editoriale, presupunând că ele doresc indexarea cu cele mai bune intenții și urmăresc doar

beneficiul declarat, anume creșterea vizibilității și deci atragerea de autori din toată lumea, în speranța creșterii calității articolelor. Se speră amorsarea unei bucle pozitive, care să producă o revistă prestigioasă.

Creșterea vizibilității poate avea însă și efectul invers. Statisticile publicate anual în JCR spun multe despre o revistă și sunt necruțătoare. Potențialii noi autori pot fi deci descurajați și efectul e rămânerea revistei în mediocritate, dar nu în liniștea locală, ci în văzul întregii lumi. Incercând o paralelă cu domeniul economic, indexarea unei reviste este ca listarea la bursă a unei companii. O intrare prematură pe piața globală a acțiunilor poate distruge o firmă.

Care dintre cele două tendințe e mai aproape de realitate? Să ne uităm la câteva cifre.

3. Despre calitate prin autocitări

Pentru a estima calitatea revistelor românești, mă voi referi doar la autocitări, remarcând, încă de la început, că este vorba de un tablou global și, după cum vom vedea, eterogen. Autocităriile au fost studiate în mai multe lucrări, din diverse perspective. În [4], pe baza JCR 2002 (science edition), care cuprindea 5876 de reviste, s-a constatat că valoarea medie a PAC era 12.41% și că 82% dintre reviste aveau PAC mai mic de 20%. Considerând pragul de 20% ca margine inferioară pentru un procentaj mare de autocitare, majoritatea revistelor cu PAC mare aveau FI de impact mic, în timp ce revistele cu FI mare (peste 5) aveau PAC mic. Deși corelația între FI și PAC nu era foarte mare, se putea trage concluzia că un PAC mare este în general tipic revistelor cu calitate slabă. Valori oarecum similare au fost constatate în [1] pentru revistele din Germania și Franța, în anii 2000 și 2005, asupra cărora vom reveni. Desigur, valoarea PAC poate varia în funcție de domeniu – de exemplu în [5] valoarea medie a PAC pentru științele ecologice era de aproximativ 16%.

Pentru revistele românești, o histogramă a valorilor PAC este prezentată în Fig. 1, pentru 51 de reviste; am exclus o revistă cu 0 citări, pentru care PAC nu poate fi calculat. O primă constatare este că doar 11, adică aproximativ 21.5%, se situează sub pragul mai mult sau mai puțin arbitrar de 20% stabilit în [4] pentru autocitări. Situația este exact inversă celei pe ansamblul mondial al publicațiilor. În lume, doar cam 20% din reviste au procentaj mare de autocitare, în timp ce la noi cam 20% au procentaj mic de autocitare!

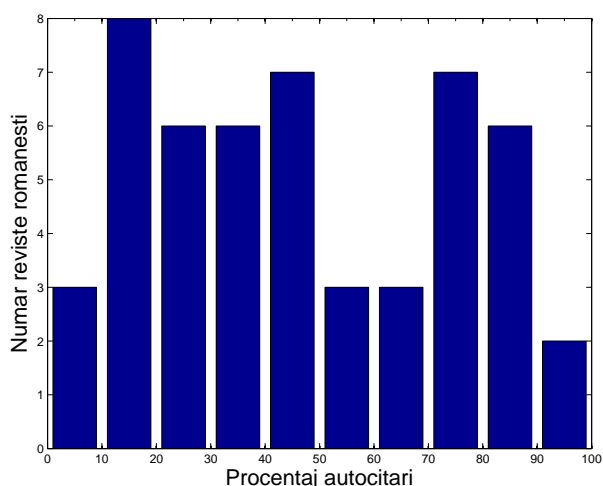

Fig. 1. Distribuția valorilor PAC pentru revistele românești.

Pentru confirmarea anomaliei statistice pe care o prezintă revistele românești, Fig. 2 prezintă histograma valorilor PAC pentru România și încă două țări, Germania (date luate din [1], origine din JCR 2005) și China (date din [2], origine din Chinese Journal Citation Reports 2008). Atât în Germania cât și în China, cu cât crește PAC, cu atât sunt mai puține reviste. De altfel, Figura 1 din [4], pentru toate revistele din JCR 2002, arată similar. Concluzia e cât se poate de clară: situația autocităților în revistele românești este anormală.

Campioanele (negative ale) autocităților sunt Romanian Journal of Political Science, PAC=100% (irelevant statistic, pentru că e vorba de o singură citare), Revista de Cercetare și Intervenție Socială,

PAC=91% (41 de autocitări din 45 citări), Revista Română de Bioetică, PAC=90% (30 din 33). Prima coloană a Tabelului 1 arată poziția revistei în clasamentul românesc după FI. Nu mai puțin de 5 reviste din primele 10 au PAC mai mare de 50%. Efectul este o diferență imensă între FI și FIA, care arată că impactul revistei este în fapt mult mai puțin semnificativ decât ar arăta FI. În particular, pentru Revista de Cercetare și Intervenție Socială, se ajunge de la un onorabil FI=0.789 la un neglijabil FIA=0.070.

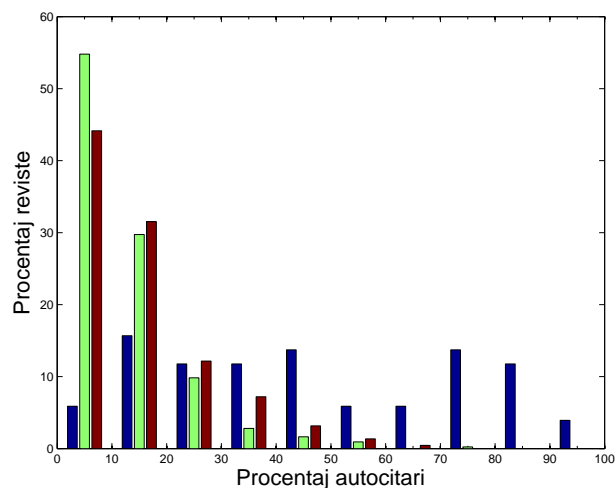

Fig. 2. Distribuția valorilor PAC (procentual) pentru revistele românești (albastru), germane 2005 (verde) și chinezești 2008 (roșu).

Tabel 1. Revistele românești indexate ISI în 2010, ordonate după factorul de impact. (Notă: procentul de autocitări se referă la citările luate în calcul pentru FI.)

Poz.	Revista	FI	PAC	FIA
1.	Digest Journal of Nanomaterials and Biostructures	2.079	34%	1.367
2.	Carpathian J. of Earth and Environmental Sciences	1.579	73%	0.421
3.	Environmental Engineering and Management Journal	1.435	83%	0.231
4.	Journal of Gastrointestinal and Liver Diseases	1.434	18%	1.175
5.	Fixed Point Theory	1.030	33%	0.682
6.	Carpathian Journal of Mathematics	0.900	40%	0.537
7.	Industria Textilă	0.853	87%	0.103
8.	Farmacia	0.850	83%	0.144
9.	Chalcogenide Letters	0.836	29%	0.592
10.	Revista de Cercetare și Intervenție Socială	0.789	91%	0.070
11.	Advances in Electrical and Computer Engineering	0.700	53%	0.325
12.	Revista de Chimie	0.693	62%	0.260
13.	Studies in Informatics and Control	0.671	80%	0.132
14.	North-Western Journal of Zoology	0.659	13%	0.571
15.	Int. Journal of Computers Communications & Control	0.650	41%	0.380
16.	Journal of Ovonic Research	0.638	26%	0.468
17.	Chirurgia	0.560	76%	0.130

Poz.	Revista	FI	PAC	FIA
18.	Romanian Reports in Physics	0.494	22%	0.383
19.	Romanian Agricultural Research	0.485	62%	0.182
20.	Optoelectronics and Advanced Materials-Rapid Communications	0.477	41%	0.277
21.	Bulletin Mathematique de la Societe des Sciences Mathematiques de Roumanie	0.476	10%	0.429
22.	Revista Română de Bioetică	0.471	90%	0.043
23.	Notulae Botanicae Horti Agrobotanici Cluj-Napoca	0.463	45%	0.254
24.	Journal of Operator Theory	0.460	12%	0.402
25.	Romanian Journal of Economic Forecasting	0.438	54%	0.198
26.	Journal of Optoelectronics and Advanced Materials	0.412	14%	0.351
27.	Revista Română de Materiale	0.400	85%	0.057
28.	Romanian Journal of Morphology and Embryology	0.381	13%	0.330
29.	Romanian Journal of Physics	0.340	26%	0.251
30.	Amfiteatru Economic	0.320	72%	0.088
31.	Revue Roumaine de Chimie	0.311	34%	0.204
32.	Romanian Journal of Legal Medicine	0.301	88%	0.036
33.	Cellulose Chemistry and Technology	0.292	38%	0.179
34.	Mathematical Reports	0.273	20%	0.218
35.	University Politehnica of Bucharest Scientific Bulletin-Series A- Applied Mathematics and Physics	0.253	43%	0.143
36.	Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research	0.247	65%	0.086
37.	Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies	0.243	11%	0.216
38.	Studia Universitatis Babes-Bolyai Chemia	0.231	17%	0.189
39.	Romanian Biotechnological Letters	0.219	28%	0.156
40.	Transylvanian Review of Administrative Sciences	0.212	41%	0.125
41.	Romanian J. of Information Science and Technology	0.188	0%	0.188
42.	Transylvanian Review	0.182	77%	0.041
43.	Metalurgia International	0.154	79%	0.031
44.	Proc. of the Romanian Academy Series A-Mathematics Physics Technical Sciences Information Science	0.148	27%	0.108
45.	Revista Română de Medicină de Laborator	0.113	33%	0.075
46.	Analele Stiintifice ale Universității Al I Cuza din Iași-Serie Noua-Matematica	0.076	60%	0.030
47.	Revue Roumaine des Sciences Techniques-Serie Electrotechnique et Energetique	0.057	50%	0.028
48.	Gineco ro	0.053	50%	0.027
49.	Acta Endocrinologica-Bucharest	0.052	80%	0.010
50.	Romanian Journal of Political Science	0.050	100%	0
51.	Analele Stiintifice ale Universității Ovidius Constanța-Seria Matematica	0.044	0%	0.044
52.	Revue Roumaine de Linguistique	0	-	0

Doar 9 reviste din cele 52 au Article Influence Score (AIS – vezi eigenfactor.org), care se calculează pe ultimii 5 ani; reamintesc că în AIS autocitările nu au nici o influență și că AIS este considerat un indicator mult mai relevant al prestigiului unei reviste decât FI, deoarece ponderează diferit citările, în funcție de valoarea revistei în care apar. La acest capitol, pe primul loc este de departe Journal of Operator Theory, cu AIS=0.732 (vezi și [6], unde un matematician are aceeași opinie). Următoarea revistă, Chalcogenide Letters, are AIS=0.174. Ambele au, în mod natural, valori PAC rezonabile.

Voi comenta acum valorile PAC pentru revistele din prelucrarea semnalelor din Tabelul 2, pentru a vedea, prin exemple, factorii principali de influență. Clasamentul indicat de coloana 1 este cel al preferințelor mele. IEEE Transactions on Signal Processing este liderul clar în materie de articole de cercetare (și nu de sinteză); valoarea relativ mare a PAC, de 21%, se explică, în primul rând, prin tradiția consolidată de lider; articolele bune sunt publicate aici, iar articolele bune trebuie citate; deși snobismul științific are și el o contribuție la valoarea mare a PAC, calitatea generală este totuși incontestabilă. Valoarea uimitoare de 0% pentru IEEE Journal of

Selected Topics in Signal Processing se explică prin profilul revistei; fiecare număr are o temă distinctă, care nu revine des; sunt, deci, automat descurajate autocitățile care influențează FI, prin lipsa unor articole similare în trecutul apropiat. Revistele din pozițiile 3-6 sunt și ele perfect onorabile, iar valorile PAC se înscriu în valorile normale. Poziția 7, Int. Journal of Wavelets, Multiresolution and Information Processing (IJWMIP) e, însă, o revistă cu calitate slabă, iar valoarea PAC de 75% este perfect corelată cu imaginea pe care o am despre ea; am citit cuprinsul câtorva numere și n-am găsit nici un autor al cărui articol să-l fi citit, deși tematica îmi este foarte familiară; de asemenea, am văzut extrem de rar citări la vreun articol din IJWMIP; deci, din punctul meu de vedere, este o revistă ignorabilă. În fine, ultima pe listă este Traitement du Signal, o revistă în limba franceză, puțin citită și puțin citată (5 citări în 2010, toate din exterior); totuși, după cuprins și rezumatele articolelor, nu pare o revistă foarte slabă; este, însă, prea declarat regională pentru a avea influență mare.

Tabel 2. Câteva reviste din prelucrarea semnalelor și factorii lor de impact.

Poz.	Revista	FI	PAC	FIA
1	IEEE Transactions on Signal Processing	2.651	21%	2.074
2	IEEE Journal of Selected Topics in Signal Processing	2.647	0%	2.647
3	Signal Processing	1.373	20%	1.093
4	IEEE Signal Processing Letters	1.165	10%	1.040
5	EURASIP Journal on Advances in Signal Processing	1.053	8%	0.961
6	IET Signal Processing	0.741	11%	0.659
7	International Journal of Wavelets, Multiresolution and Information Processing	1.306	75%	0.324
8	Traitement du Signal	0.078	0%	0.078

Din păcate, multe din revistele românești par a fi din categoria IJWMIP, valoarea mare a PAC spunând nu numai că revista deservește de fapt doar comunitatea locală, ci și că articolele publicate acolo nu sunt citite. Indexarea unei astfel de reviste nu face decât ca mai multă lume să realizeze starea de fapt, fără nici un efect asupra calității.

În plus, indexarea poate deveni chiar periculoasă. În [7] se menționează că în 2007 Thomson Reuters a decis deindexarea ISI a nouă reviste. Motivul? O valoare excesiv de mare a PAC, în unele cazuri peste

90%. Deși criteriile de deindexare nu sunt cunoscute, autorul [7] sugerează că o valoare a PAC de 75% este un semnal sigur de alarmă. În general, manipularea indicatorilor bibliometrici, care poate îmbrăca diverse forme [8], este blamată de comunitatea științifică internațională.

Atenție, deci! Dacă indexarea unei reviste poate să treacă neobservată, deindexarea e un eveniment mult mai vizibil, fiindcă se întâmplă rar. Din anonimă sau mediocră, revista poate ajunge mai rău: inacceptabilă.

4. Ce șanse are o revistă nouă pe piață?

Am văzut mai devreme că majoritatea revistelor românești sunt indexate de curând. Deși vechimea unei reviste poate fi mult mai mare decât timpul trecut de la indexarea ISI, în context internațional revistele proaspăt indexate sunt percepute mai degrabă ca reviste noi. Care sunt, deci, șansele ca ele să se impună pe piața relativ stabilă a publicațiilor științifice?

Revin la domeniul prelucrării semnalelor pentru ilustrare, cu cazuri de reviste înființate după anul 2000. Un exemplu de succes este IEEE Journal of Selected Topics in Signal Processing, care a debutat în 2007. Pe lângă formatul (numere tematice) bine ales, dar nu original, factorul important a fost umbrela IEEE, cea mai prestigioasă organizație a inginerilor în domeniul electric și electronic, și capacitatea organizatorică rodată cu multe alte publicații științifice de nivel înalt. Vorbim, deci, de un start lansat, complet opus situației revistelor românești. Cazuri similare sunt EURASIP Journal on Advances in Signal Processing, numită inițial (2001) EURASIP Journal on Applied Signal Processing, sub egida organizației europene în prelucrarea semnalelor, și IET Signal Processing ("rebrânduită" astfel în 2007), sub egida unei organizații cu tradiție din Marea Britanie.

Aici, însă, se cam opresc exemplele pozitive. IJWMIP, de care am vorbit mai sus, a fost creată în 2003 și apare în Singapore. Deși publicată de World Scientific, o editură cu anvergură considerabilă, revista încă nu s-a impus și nici nu pare a o face în următorii ani. Cifrele bibliometrice nu o recomandă ca o destinație pentru articole bune. În afara ISI, găsim, de exemplu, The Open Signal Processing Journal, publicat de Bentham din 2008, în formatul open access; revista e un eșec total, ea reușind să publice doar câteva articole pe an. Mai interesant e cazul WSEAS Transactions on Signal Processing (TSP), care apare din 2005. WSEAS e o organizație destul de populară în România, din păcate, sinonimă

cu calitatea scăzută; în mai multe domenii, publicațiile în reviste sau conferințe WSEAS nu sunt luate în considerare în criteriile CNATDCU. WSEAS a pornit organizând multiconferințe, la care promitea publicarea în două locuri a fiecărui titlu: participai o dată, dar puteai raporta două lucrări. Acest păcat original încă apasă asupra prestigiului organizației. Deși WSEAS TSP a reușit să atragă în comitetul de redacție câteva nume grele (în special dintre seniorii domeniului), deși se laudă cu un proces de recenzie riguros și selectiv, deși organizația face eforturi de publicitate remarcabile, totuși revista rămâne o destinație doar pentru lumea a treia a științei. Sunt sigur, însă, că în momentul indexării ISI, revista va avea un PAC destul de mare. Procedând nu prea științific, am ales un articol din 2012, într-un domeniu pe care îl înțeleg bine; din 10 articole citate, 3 au apărut în publicații WSEAS. De prisos, să menționez că articolul e modest.

Ce favorizează, deci, succesul unei reviste noi? Tutela unei organizații puternice este evident un factor pozitiv, deși nu decisiv. Nu știu în ce măsură revistele românești ar putea beneficia în acest sens, dar șansele par mici; singurul exemplu la îndemână, deși nu foarte adecvat, este *Journal of Cellular and Molecular Biology*, care a fost preluată de editura Wiley, însă după ce ajunsese la un FI excelent; în plus, din 2010 această revistă nu mai reprezintă România, ci Anglia.

O altă condiție poate fi ocuparea unei nișe libere pe piață. *The Open Signal Processing Journal* și *WSEAS TSP* sunt reviste generaliste, care trebuie să înfrunte liderii pieței, cei de pe pozițiile 1-6 în Tabelul 2. *IJWMIP* a încercat să atace un domeniu mai îngust, dar probabil cam târziu; cu 10 ani mai devreme ar fi avut mari șanse de succes. Revistele românești au poziții destul de diferite din punctul de vedere al anvergurii domeniului. Dacă vorbim doar de matematică (revenim la primele poziții din Tabelul 1), *Journal of Operator Theory și Fixed Point Theory* au domenii declarate înguste, în timp ce *Carpathian Journal of Mathematics* e generalist. În celelalte domenii, *Journal of Gastrointestinal and Liver Diseases* și *Chalcogenide Letters* par mai specializate, în timp ce *Carpathian Journal of Earth and Environmental Sciences*, *Environmental Engineering and Management Journal*, *Industria Textila*, *Farmacia* și *Advances in Electrical and Computer Engineering* sunt evident mai generaliste. În ultima categorie intră și *Metalurgia International*, care publică nonșalant articole de știința materialelor (evident!), mecanică, mediu, economie, management, sociologie și probabil și altele; e deci un fel de almanah.

În mod oarecum surprinzător, în România valorile PAC sunt mari pentru revistele generaliste și mai mici pentru cele de nișă. Din nou situația este inversă celei normale: mai degrabă, revistele de nișă pot justifica un PAC mare, pentru că articolele din domeniul respectiv (care, desigur, se citează între ele) n-au alt loc de publicare. Se poate, deci, deduce, fără însă a trage definitiv concluzia, că unele reviste românești generaliste cu PAC mare sunt mai degrabă cluburi pentru un grup relativ închis de autori.

În fine, limba în care sunt publicate articolele este evident esențială. Dacă o revistă în franceză, ca *Traitement du Signal*, nu reușește să atragă citări, este greu de crezut că o revistă în română ar avea șanse.

5. Ce e de făcut? Trebuie statul să se implice?

Soluțiile generale de succes sunt, în principiu, simple: un domeniu bine ales, o echipă editorială cu prestigiu, care este în stare să asigure un proces de recenzie corect, rapid și comod pentru recenzenti, publicitate țintită, un site prietenos pentru autori. Din păcate, acestea sunt doar condiții necesare, nu și suficiente.

Mai mult, destule reviste românești nu le îndeplinesc nici pe acestea. Unele echipe editoriale cuprind nume de profesori din străinătate, unii chiar cunoscuți, dar se pare că aportul lor se reduce la prezența pe listă. Recenzenții sunt aleși dintr-un cerc restrâns și sunt rareori specialiști în problema specifică a articolului pe care îl recenzează. Formularele de recenzie sunt sumare, iar comunicația cu recenzenții se desfășoară greoi. Deciziile sunt deseori mai degrabă binare, adică procesul de recenzie nu conduce la îmbunătățirea articolelor publicabile.

Dar, în fond, fiecare echipă editorială procedează cum crede mai bine și rezultatele se văd, mai ales când revista e indexată. Se poate pune, însă, întrebarea dacă statul trebuie să se implice direct în susținerea revistelor.

Înainte de a încerca un răspuns, aș vrea să subliniez ca nu este nimic rușinos în caracterul local al unei reviste, atâta vreme cât el este asumat cu sinceritate. De exemplu, *Politehnica din București*, care editează *Scientific Bulletin UPB*, obligă doctoranzii săi să publice un articol în această revistă. Pentru doctoranzi poate fi benefic, pentru că trec astfel prin procesul de publicare într-o revistă științifică și acumulează experiență; desigur, obligativitatea poate fi discutabilă, dacă ei publică în alte reviste, în special atunci când sunt clar mai bune. În schimb, revista trebuie să-și asume rolul de atelier;

în plus, nu poate impune standarde de calitate foarte severe, pentru că atunci ar intra în contradicție cu scopul pragmatic al UPB de a produce doctori în numărul și la termenele dorite. De asemenea, pentru că doctoranzii sunt din toate facultățile, revista, deși are patru serii (adică sunt de fapt patru reviste, din care una singură e indexată ISI, cea din poziția 35 în Tabelul 1), este automat generalistă. Toate aceste motive o vor face puțin atractivă pentru cercetătorii consacrați, în particular, pentru cei valoroși.

Bănuiesc că situații similare se întâlnesc în multe universități, fiecare având măcar o revistă proprie. Nu e nimic a priori rău în asta, scopul formativ este evident. Dar, atunci ce rost mai are indexarea, dacă revista este destinată, în primul rând, cercetătorilor începători din universitate ?

Revenind la rolul statului, dorința de a avea reviste mai bune este, în principiu, nobilă și legitimă. Cred, însă, că sprijinul trebuie să fie extrem de selectiv, doar pentru câteva reviste pe an, și sub formă de premiu, nu de încurajare. Să fie deci stimulată excelența, atunci când ea dă semne clare de manifestare, nu înainte. Pe scurt, statul să intervină doar după amorsarea buclei pozitive, pe care am pomenit-o mai sus.

Pentru a stabili ce reviste trebuie premiate, este suficient să se utilizeze:

- criterii extensive de calitate, ce nu pot fi ușor manipulate (vezi exemple în [9]);
- opinia unor experți externi, de preferat cercetători cunoscuți, care să răspundă în esență la o singură întrebare: cum s-ar plasa, după părerea lor, revista X între revistele din domeniul ei ? In primele 25% ? In primele 50% ? Sau mai jos ?

Potențialul premiu ar trebui să vină în urma unei propuneri de buget de la revistă și să se refere exclusiv la activități administrative, ca de pildă:

- refacerea sau reorganizarea site-ului, eventual plata abonamentului la un site specializat în organizarea procesului de recenzie;
- plata salariului unui angajat cu sarcini administrative (secretarul de redacție);
- suportarea cheltuielilor cerute de creșterea numărului de articole apărute.

Cred, însă, că ceea ce poate face statul cel mai bine este să stimuleze excelența în cercetare în general. Având o masă suficient de mare de cercetători buni, printre ei se vor găsi și unii cu interese și valențe editoriale, care vor ști cum să facă sau să transforme o revistă. Unii vor avea succes, alții nu. Dar măcar vor avea un public adevărat.

6. Concluzii

Analiza autocităților și comparația din Fig. 2, care arată diferențe majore între România și alte țări, sugerează că publicațiile științifice românești indexate ISI au, în medie, calitate slabă. E posibil ca indexarea mai multor reviste, previzibilă în viitorul apropiat, să scadă procentajul de autocitări, dar, în schimb, să producă clustere de reviste care se citează între ele; desigur, aceasta nu va însemna vreo diferență calitativă. Din acest motiv, opinia mea e că indexarea prematură n-are un beneficiu social palpabil, adică e doar o altă formă fără fond.

În privința sprijinirii revistelor românești de către stat, cred că statul trebuie, mai degrabă, să aibă grijă de cercetare, în general. După formarea unei mase critice de cercetători de performanță, problema publicațiilor științifice se rezolvă aproape de la sine. Dacă statul poate să suporte acum, mai mult sau mai puțin direct (prin universități sau organizații profesionale subvenționate), publicarea celor 476 de reviste prezente în statisticile CNCSIS în 2010, o clasă puternică de cercetători va ști să redirijeze aceiași bani către, să zicem, 100 de reviste cu șanse de afirmare internațională. Dacă 10 dintre acestea vor avea cu adevărat impact, atunci rolul statului a fost îndeplinit cu brio.

Bibliografie

- [1] M. H. Biglu, *The Comparison of Impact Factor and Self Citation, Trend Between French and German Journal*, Arquivistica.net, 2(2), 143 (2007). <http://www.arquivistica.net/ojs/include/getdoc.php?id=295&article=96&mode=pdf>
- [2] X.-D. Xia, Y.-W. Wu, *Journal Self-citation Analysis of Some Chinese Sci-tech Periodicals*, Serials Review, 37(3), 171 (2011).
- [3] <http://www.cnscis.ro/articole/1991/Situatiacurenta-a-revistelor-recunoscute-CNCSIS-2011.html>
- [4] M. E. McVeigh, *Journal self-citation in the Journal Citation Reports (2002)*, 2004 http://thomsonreuters.com/products_services/science/free/essays/journal_self_citation_jcr
- [5] J. Krauss, *Journal self-citation rates in ecological sciences*, Scientometrics, 73(1), 79 (2007).
- [6] V. Brânzănescu, *Cercetarea matematică în România și evaluarea ei*, Revista de Politică Științei și Scientometrie, 1(1), 30 (2012).
- [7] N. C. Romano Jr., *Journal self-citation V:*

Coercive journal self-citation – Manipulations to increase impact factors may do more harm than good in the long run, Communications of the Association for Information Systems, **25**(1), 41 (2009), <http://aisel.aisnet.org/cais/vol25/iss1/5/>

[8] D. N. Arnold, K. K. Fowler, Nefarious Numbers, 2010, <http://arxiv.org/abs/1010.0278>

[9] C.-L. Chang, M. McAleer, L. Oxley, *What makes a great journal great in the sciences? Which came first, the chicken or the egg?*, Scientometrics, **87**(1) , 17 (2011).

Autor correspondent: bogdand@cs.tut.fi